

บทที่ 2

เอกสาร และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา
ของโรงเรียนเอกชน ภาคตะวันออก ผู้วิจัยขอเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ความเป็นมาของการจัดการศึกษาโรงเรียนอนุบาลเอกชน
2. การรับรองคุณภาพการศึกษาเอกชน
3. ความหมายของเด็กปฐมวัย
4. การจัดการศึกษาปฐมวัย
5. องค์ประกอบของการศึกษาปฐมวัย
6. แนวคิดของการจัดการศึกษาปฐมวัย
7. หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
8. จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย
9. ขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียนเอกชน
10. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความเป็นมาของการจัดการศึกษาโรงเรียนอนุบาลเอกชน

การจัดการศึกษาให้แก่เด็กวัยอนุบาลระหว่าง 3 – 6 ปี มีความสำคัญในการสร้างพื้นฐาน
สำหรับพัฒนาการขั้นต่อไป ในทุกด้าน เพราะวัยนี้เป็นวัยเรียนรู้และจดจำสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ
ที่มีอยู่ใกล้ตัวด้วยความรวดเร็วแม่นยำ จึงจำเป็นที่จะต้องร่วมกันวางรากฐานการพัฒนาเด็กใน
วัยนี้ให้มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคม เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณค่า
การอนุบาลเริ่มในปี พ.ศ. 2483 ซึ่งจัดตั้งขึ้นที่โรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ และต่อมารัฐบาลได้
ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาเด็กในระดับนี้จึงกำหนดนโยบายการพัฒนาเด็กชั้นอนุบาลไว้
อย่างชัดเจนในทุกสมัยที่ผ่านมา มีการสนับสนุนให้เอกชนมีโอกาสดำเนินการโรงเรียนในท้องถิ่นต่าง
ๆ มากขึ้น อย่างไรก็ดีการดำเนินการของโรงเรียนอนุบาลยังมีลักษณะกระจัดกระจายไม่เป็นระบบ
เดียวกัน เนื่องจากในช่วงต่างๆ ที่ผ่านมา มีหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้จัดการ
ศึกษาระดับอนุบาลทั่วไป โดยต่างคนต่างดำเนินการ ทำให้เกิดการสับสนและถกเถียงในการกำหนด
มาตรฐานการพัฒนาเด็กชาติทิศทางการพัฒนาเด็กที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาเอกชนเป็นหน่วยงานที่ควบคุมและรับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับ
รัฐบาลของภาคเอกชนจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของคุณภาพการจัดการศึกษาระดับนี้ และได้
จัดให้มีการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเอกชน เพื่อวางเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติแก่
โรงเรียนเอกชน

การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเอกชน

นับแต่เริ่มแผนพัฒนาการศึกษา ฯ ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) เป็นต้นมากระทรวง
ศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มีนโยบายชัดเจนที่จะพิจารณาคุณภาพ
การศึกษาของโรงเรียนเอกชนให้มีมาตรฐานสูงขึ้น และนำไปสู่ความเป็นเลิศให้ได้ ทั้งนี้เพื่อจะ
ส่งเสริมให้โรงเรียนเอกชนมีบทบาทโดดเด่นเพื่อให้สามารถสนับสนุนการศึกษาเอกชนให้ได้
มาตรฐาน

มาตรฐานสำคัญประการหนึ่งที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เห็นเห็นว่า
ช่วยเหลือให้เกิดผลดีในเรื่องนี้คือ การใช้กระบวนการรับรองมาตรฐานที่เน้นการให้โรงเรียนมี
ส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยการส่งเสริมการวิจัยสถาบัน แต่เนื่องจากหลักการ
ดังกล่าวยังเป็นเรื่องใหญ่สำหรับโรงเรียนเอกชนของไทย ดังนั้นในปี พ.ศ. 2531 สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาเอกชนจึงร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภาครัฐ
และ เอกชนกำหนดคุณลักษณะที่ดีของ โรงเรียนพร้อมทั้งจัดทำเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา
และขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ ในการรับรองมาตรฐานสำหรับโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญ
ศึกษาทุกระดับ และเพื่อให้การดำเนินงานตามเกณฑ์ที่กำหนดเป็นไปอย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ
จึงจัดทำโครงการนำร่องเพื่อทดลองใช้เกณฑ์และเครื่องมือต่าง ๆ ในปีงบประมาณ 2534 - 2535
โครงการนี้ประสบความสำเร็จและขยายผลต่อไป การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา เป็น
กระบวนการที่สถานศึกษาประเมินการจัดการศึกษาของตนเองเป็นระยะ ๆ โดยความร่วมมือของ
บุคคลภายนอกและภายในองค์กรพิจารณาว่าการดำเนินการของ โรงเรียนบรรลุผลตามความมุ่ง
หมายอย่างไร การรองรับมาตรฐานคุณภาพของการศึกษาเอกชนมีจุดมุ่งหมายหลัก 3 ประการ

1. เพื่อกระตุ้นให้โรงเรียนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
2. ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเอกชนให้สูงขึ้น
3. เพื่อให้หน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐาน

การศึกษา

ความหมายของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัย (early childhood) เป็นคำที่เราใช้เรียกเด็กตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึง 6 ปี ซึ่งอยู่ในวัยที่คุณภาพของชีวิตทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญากำลังเริ่มต้นพัฒนาอย่างเต็มที่ (Massoglia, 1977, p. 3) ซึ่งคณะกรรมการดำเนินการวิจัย “การจัดบริการศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2522, หน้า 8) ได้ระบุเอาไว้ในรายงานผลการวิจัยดังกล่าวว่า “เด็กปฐมวัย” หมายถึง

1. เด็กที่อยู่ในศูนย์โภชนาการเด็ก หรือสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน หรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือที่เรียกว่าศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน
2. เด็กที่เรียนในชั้นอนุบาล 1 และ 2 ในโรงเรียนอนุบาลของรัฐและเอกชน รวมทั้งเด็กที่เรียนในชั้นอนุบาล 1 และ 2 ในโรงเรียนอื่นใดที่เปิดชั้นอนุบาล 1 และ 2 หรือชั้นเด็กเล็กเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนซึ่งโดยทั่วไปเด็กจะมีอายุประมาณ 3 – 6 ปี

การจัดการศึกษาปฐมวัย

“การจัดการศึกษาปฐมวัย” หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวจะมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากระดับอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะเด็กในวัยนี้มีชื่อเรียกต่างกันไปหลายชื่อ ซึ่งแต่ละโปรแกรมก็มีวิธีการและลักษณะในการจัดกิจกรรม ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยพัฒนาเด็กในรูปแบบต่าง ๆ กัน

การจัดการศึกษาปฐมวัยควรมีส่วนช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการและการเรียนรู้อย่างเต็มที่ซึ่งแนวคิดในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้ทุกรูปแบบควรมีส่วนสำคัญ ดังที่มาส โชเกลีย (Maassoglia, 1977, pp. 3 – 4) กล่าวเอาไว้ดังนี้

1. เป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทุกด้าน นับตั้งแต่แรกเกิดจนเริ่มเข้าเรียนในระบบโรงเรียน
2. วางพื้นฐานทางสุขภาพอนามัยให้กับเด็กตั้งแต่ต้น รวมทั้งเด็กที่มีข้อบกพร่องต่าง ๆ
3. ถึงแวดล้อมทางบ้านควรมีส่วนช่วยให้เด็กเจริญเติบโต และพัฒนาในทุก ๆ ด้าน
4. พ่อแม่ควรเป็นครูคนแรกที่มีความสำคัญต่อลูก
5. อิทธิพลจากทางบ้านควรมีผลต่อกระบวนการในการพัฒนาเด็ก

ในอดีตที่ผ่านมา เรามักจะเคยไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในเด็กวัยนี้เท่าที่ควรแต่ในระยะหลัง ๆ นักการศึกษาและนักจิตวิทยา รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญในวงการต่าง ๆ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้มากขึ้น ทั้งนี้เพราะจากการค้นคว้าและวิจัย

พบว่า การปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพ รวมทั้งการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กจะทำให้ได้ดีที่สุดในช่วงนี้ซึ่งเป็นวัยต้นของชีวิต ดังที่เบนจามิน บลูม (Spodek, 1971, p. 15) กล่าวว่า 50 % ของสติปัญญาของมนุษย์จะเริ่มพัฒนาขึ้นในช่วง 4 ปี แรกของชีวิต และอีก 30 % จะพัฒนาขึ้นในช่วงต่อไป

องค์ประกอบของการศึกษาปฐมวัย

นิร์ – จาร์นิฟ (Nir – Jarniv) (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532, กร.1 / 2523) ได้ให้ข้อคิดว่า การศึกษาปฐมวัยควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ที่ควรพิจารณาคือ

1. ตัวเด็ก ในเรื่องนี้ครูและผู้เกี่ยวข้องควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดรวบยอดของตัวเด็ก กล่าวคือควรเข้าใจถึงจิตวิทยาพัฒนาการธรรมชาติของเด็ก และเข้าใจถึงพัฒนาการในการคิด ความต้องการ ฯลฯ ของเด็ก โดยควรคำนึงถึงว่า

1.1 เด็กทุกคนมีความเหมือนกัน คือ มีการพัฒนาการไปตามขั้นตอน มีความต้องการ (needs) และมีความกระตือรือร้น (curiosity) เหมือน ๆ

1.2 กันเด็กทุกคนมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ทุกคนจะมีภูมิหลังและพื้นฐาน (background) ไม่เหมือนกัน

1.3 เด็กทุกคนต้องการมีเพื่อน

ในการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยจึงควรจัดให้สอดคล้องกับตัวเด็ก โดยคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และคำนึงถึงว่าเด็กจะมีความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. บิดามารดา ในการจัดการศึกษา ควรคำนึงถึงว่าพ่อแม่เป็นครูคนแรกและเป็นแบบอย่างให้แก่ลูก พ่อแม่เป็นบุคคลคนแรกที่ลูกรู้จัก เป็นผู้ปลูกฝังความคิดและพัฒนาบุคลิกภาพ ตลอดจนค่านิยมต่าง ๆ ของสังคม จากการวิจัยพบว่า การนำพ่อแม่เข้ามามีส่วนในการให้การศึกษา กับลูก ทำให้การศึกษาสำหรับเด็กดีขึ้น นอกจากนี้ยังได้มีการศึกษาแก่พ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูลูกให้มากขึ้น จึงเป็นสิ่งที่น่าคิดว่าทำอย่างไรเราจึงจะสามารถช่วยให้พ่อแม่ซึ่งเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งของลูกได้เข้าใจ และมีส่วนร่วมในการให้การอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่ลูก เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกอย่างแท้จริง ดังนั้นในการจัดการศึกษาจึงควรมีการรวมเอาพ่อแม่ไว้ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้วย

3. ตัวครู (feeling teacher) ความหมายของครูในที่นี้หมายรวมไปถึงผู้ดูแลเด็ก พี่เลี้ยง

ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรอบเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก (paraprofessional) ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ครูและบุคคลต่าง ๆ ที่กล่าวมาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก ดังนั้นบุคคลเหล่านี้จึงควรมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้ด้วย

แนวคิดของการจัดการศึกษาปฐมวัย

โฟรเบล (Froebel, 1782 - 1852) นักปรัชญาการศึกษาชาวเยอรมัน ได้ตั้งโรงเรียนอนุบาลสำหรับเด็กอายุระหว่าง 3 – 8 ปี ขึ้นในหมู่บ้านเล็ก ๆ แห่งหนึ่งชื่อ Thuringgian ในเมือง Blackenburg ประเทศเยอรมนี โดยอาศัยพื้นฐานทางความคิดของเปสตาลอซซ์ การเริ่มต้นของโฟรเบล ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาปฐมวัยอย่างแท้จริง โฟรเบลเรียกโรงเรียนอนุบาลของเขาว่า Kleinkinderbeschäftigungsaustalt ต่อมาเรียกสั้น ๆ ว่า “Kindergarten” ซึ่งแปลว่า “สวนเด็ก” ไม่ใช่โรงเรียน โดยพยายามจัดสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นธรรมชาติที่สุดให้เหมือนกับเด็กเล่นอยู่ในสวนไม่ได้มาโรงเรียน โดยเขาจะเน้นกิจกรรมของเด็ก เพราะเชื่อว่าเด็กทุกคนมีความสามารถอยู่ภายใน และจะแสดงออกถ้าได้รับการสนับสนุน

จากการตั้งโรงเรียนอนุบาลของโฟรเบลพบว่า นักเรียนจะสามารถเรียนได้ดีในสังคมที่เขามีความสุขนอกห้องเรียน โรงเรียนอนุบาลที่ดีควรมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเพื่อพัฒนาเด็กโดยอาศัยวิธีการในการให้เด็กได้เคลื่อนไหวและแสดงออก โดยอาศัยการเข้าสังคมกับเด็กอื่นๆ เป็นแนวทาง

ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของโฟรเบล มี 3 ประการ คือ

1. เด็กในฐานะที่เป็นมนุษย์ ในฐานะที่เป็นมนุษย์ เด็กควรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ และได้รับความสำเร็จจากการมีส่วนร่วมสัมพันธ์ทางสังคม
2. การเล่น ควรเป็นทั้งหัวใจที่สำคัญของการพัฒนาเด็ก เพราะการเล่นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เป็นกิจกรรมที่บริสุทธิ์ และเป็นหัวใจสำคัญของกิจกรรมสำหรับเด็ก
3. โรงเรียนอนุบาลซึ่งเป็นสังคมของเด็ก ควรมีส่วนช่วยไม่ให้เด็กถูกจำกัดวงอยู่กับประเพณีหรือระเบียบต่าง ๆ จนเกินไป

จากหลักสูตรของโฟรเบลซึ่งได้แนวความคิดมาจากรุสโซและเปสตาลอซซ์ โฟรเบลเน้นว่า “ การศึกษาควรเป็นการพัฒนาความสนใจ และกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจต่อสิ่งต่าง ๆ โดยครูเป็นผู้เสนอแนะให้ ” โฟรเบลเน้นให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นขั้นตอน และอุปกรณ์ที่สำคัญของเขา คือ “การเล่น” ซึ่งเขาจะเรียกเครื่องเล่นของเขาว่า “ของขวัญ” (gifts) มีประมาณ 30 ชุด ซึ่งประกอบไปด้วยลูกบอลทรงกระบอก กรวย และไม้บล็อก โดยให้เด็กได้ทดลองถือ หยิบ จับ

นับ แบ่ง วัด ฯลฯ “ของขวัญ” ของโฟรเบล ซึ่งเขียนเอาไว้ในหนังสือชื่อ “The Education of Man” (Feoebel, 1877 อ้างอิงจาก Frost & Kissinger, 1975, pp. 22 – 23 และเอกสารอัดสำเนาของ สมใจ ทิพย์ชัยเมธา ชุคของขวัญ โฟรเบลล, ม.ป.ป.)

หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

จากความคิดของนักการศึกษาที่สำคัญ ๆ ดังกล่าวพอจะสรุปพื้นฐานและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยตามที่ ภรณ์ คุรุรัตน์ (2523, หน้า 1) รวบรวมไว้ว่า หลักการจัดการศึกษาปฐมวัยควรมุ่งพัฒนาเด็กใน 3 ประการ ดังนี้

1. ความเสมอภาคทางโอกาส เด็กทุกคนไม่ว่าจะมาจากที่ใด สังคมใดจะมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับการพัฒนาในระดับปฐมวัย เพื่อให้เจริญเติบโตไปสู่ความเป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ โดยเฉพาะเด็กในชนบท ในถิ่นสลัม หรือเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ยากไร้ควรได้รับการพิจารณาช่วยเหลือเป็นพิเศษเพื่อให้ได้รับการพัฒนาตามแนวทางเช่นเดียวกับที่เด็กในเมืองได้รับ

2. การพัฒนาศักยภาพของเด็ก มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพหรือความสามารถอยู่ในตัว ซึ่งติดตัวมาแต่กำเนิด ศักยภาพต่างๆ เหล่านี้สามารถพัฒนาได้ และจะสามารถนำออกมาใช้เมื่อได้รับการกระตุ้นทั้งจากสิ่งแวดล้อมนอกและแรงจูงใจภายในตัวเอง การศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้จะต้องพยายามดึงเอาศักยภาพของเด็กแต่ละคนออกมา และพัฒนาศักยภาพนั้นให้เจริญงอกงามสมบูรณ์

3. ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นธรรมชาติของมนุษย์ เด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างกันตามคุณสมบัติประจำตัวและสิ่งแวดล้อมที่ได้รับ การจัดการศึกษาจะต้องตระหนักถึงหลักความจริงนี้ การตระหนักถึงธรรมชาติของมนุษย์ในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลจะเป็นพื้นฐานในการวางแผนทางพัฒนาเด็กตามลักษณะเฉพาะของเขา และเป็นการพยายามเข้าถึงตัวเด็กแต่ละคนด้วย

จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2524, หน้า 336) ได้ตั้งคณะกรรมการดำเนินงานวิจัยเรื่องรูปแบบศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนหรือศูนย์เด็กปฐมวัย และได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยเอาไว้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางกายของเด็กอย่างเต็มที่ เพื่อจะได้เป็นพลเมืองไทยที่มีอนามัยสมบูรณ์ แข็งแรง
2. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางบุคลิกภาพ อารมณ์ และสังคมของเด็ก เพื่อให้เป็นผู้ใหญ่

ที่มีสุขภาพสมบูรณ์มีความเข้มแข็งทางจิตใจที่จะเผชิญอุปสรรคและอันตรายได้

3. เพื่อให้เด็กมีนิสัยขยัน แข็งแรง ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย ประหยัด สะอาด
4. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้านต่าง ๆ
5. เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับ โรงเรียนหรือศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก
6. เพื่อตระหนักในปัญหาความเบี่ยงเบนของพัฒนาการเสียแต่แรก และดำเนินการต่อไปโดยเหมาะสม

ขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียนเอกชน

ในทางทฤษฎีมีผู้ให้ความหมายของคำว่า “การบริหาร” ไว้ต่างกัน บางท่านถือว่าการบริหารเป็นขบวนการทางสังคม (social process) ที่ผู้บริหารจะต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกในสังคม บางท่านถือว่าการบริหารเป็นกระบวนการแก้ปัญหาอย่างหนึ่ง การมองการบริหารในแง่นี้เป็นการมองดูแลการกระทำมากกว่าที่จะแสดงให้เห็นความหมายของการบริหาร ซึ่งไซมอน (Simon, 1976, p. 3) ได้ให้นิยามการบริหารไว้ว่า คือการทำงานระหว่างสองคนขึ้นไป และการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ผู้ร่วมงานจะต้องมีความรู้ มีทักษะและมีทัศนคติ มีความเห็นสอดคล้องกันด้วย และไฟเฟอร์ (Pffiffer, 1976, p. 3) เห็นว่าการบริหารคือการจัดดำเนินการใช้ทรัพยากรมนุษย์ และวัสดุเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

พนัส หันนาคินทร์ (2524, หน้า 5) มีความเห็นว่าการบริหารหมายถึง ขบวนการที่ผู้บริหารใช้อำนาจตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ หรือคาดว่าจะมีการดำเนินงานของสถาบัน หรือหน่วยงานนั้น ๆ ให้ดำเนินไปสู่จุดหมายที่ต้องการ

จากที่กล่าวแล้วพอสรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินกิจการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยใช้ทรัพยากรการบริหารที่เหมาะสม

การบริหารการศึกษา ได้มีผู้กล่าวถึงความหมายของการบริหารการศึกษาไว้มากมายเช่น แฮริส (Harris, 1960, p. 19) กล่าวว่า การบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการในการสร้างบูรณาการแห่งความสามารถของบุคคล และการนำประโยชน์จากวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มาใช้อย่างเหมาะสม เพื่อช่วยให้มีการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ และในการนี้ไม่เพียงแต่มุ่งที่อนุชนของชาติเท่านั้น แต่ยังมีมุ่งให้การพัฒนาบุคคลต่าง ๆ ของโรงเรียนด้วย

ภิญโญ สาร (2519, หน้า 6) อธิบายถึงความหมายของการบริหารการศึกษาว่าเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนประชาชนหรือสมาชิกในสังคมทุก ๆ ด้าน เช่น ความสามารถ ทัศนคติ พฤติกรรม ค่านิยมหรือคุณธรรม

ทั้งในด้านการสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกที่ดี และมีประสิทธิภาพของสังคมโดยกระบวนการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นระเบียบแบบแผนและไม่เป็นระเบียบแบบแผน ทั้งในและนอกโรงเรียน จากคำจำกัดความข้างต้นนี้การบริหารการศึกษาจึงพอสรุปได้ว่าเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักการบริหาร และหลักการบริหารการศึกษา ด้วยการนำเอาทฤษฎีการบริหารทั่วไปมาประยุกต์ใช้ร่วมกับหลัก และวิธีการจัดการศึกษานั้นเอง โดยจะต้องพัฒนาเยาวชนในทุกด้าน ตั้งแต่บุคลิกภาพ สติปัญญา ความรู้ เจตคติ ความสามารถ ทักษะที่จำเป็น พฤติกรรม และคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกับความต้องการของสังคม และเป็นบุคคลที่จะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

การบริหารการศึกษาจะต้องคำนึงถึงเป้าหมายและความต้องการของสังคมอยู่เสมอการจัดระบบการบริหารการศึกษาปัจจุบันนี้ไม่ว่าระดับชาติ ระดับท้องถิ่น หรือระดับโรงเรียนมีหลักการทั่วไปที่ควรยึดเป็นมโนทัศน์ 10 ประการ (ภิญโญ สาร, 2526, หน้า 193 - 195) ซึ่งมีดังนี้

1. ครูจะต้องมีโอกาสรู้จักเด็กที่ตนเองสอนอย่างทั่วถึงทุกคน และครูจะต้องทราบความจำเป็น หรือความต้องการ ปัญหา ข้อจำกัด และความสามารถเฉพาะตนของเด็กแต่ละคนที่ครูสอนด้วย
2. การจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับชาติ ระดับท้องถิ่น หรือระดับโรงเรียนจะต้องยึดหลักการว่า เด็กทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเข้าโรงเรียนได้ และมีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเรียน
3. การจัดโรงเรียนต้องให้เหมาะสมกับปรัชญา วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการศึกษา
4. การจัดโรงเรียนต้องยึดหลักการว่า จะทำให้เด็กทุกคนในโรงเรียนอยู่ในโรงเรียนได้ด้วยความอบอุ่นใจเหมือนอยู่กับบ้านของตนเอง
5. การจัดโรงเรียนต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้ดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย และควรฝึกอบรมให้มีความรู้สึกรู้จักคิด และความนิยมในวิถีทางของประชาธิปไตย
6. การจัดโรงเรียนให้โอกาสเด็กได้ใช้ความรู้ที่ได้เรียนมาทุก ๆ วิชาผสมผสานกัน
7. การจัดโรงเรียนยึดหลักการสำคัญอย่างหนึ่ง คือ ให้ครูระลึกอยู่เสมอว่า ครูมีหน้าที่ส่งเสริม และช่วยเหลือให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเติบโตในทุก ๆ ด้าน พร้อม ๆ กัน
8. การจัดโรงเรียนต้องเปิดโอกาสให้มีความคล่องตัวเพื่อเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงแก้ไขได้เสมอ
9. การจัดเด็กเข้าชั้นหรือการแบ่งหมู่ แบ่งกลุ่ม นักเรียนต้องเคารพคตินิยมของไทยที่ว่าเด็กทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน มีฐานะเป็นพลเมืองไทยด้วยกัน

10. โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ครูได้ใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ทั้งหมดเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพจริง ๆ

การบริหารโรงเรียน หมายถึง การดำเนินการ การควบคุม การจัดบริการเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ในโรงเรียนซึ่งเกี่ยวกับการเรียนการสอน และการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอันได้แก่ ครู นักเรียน หลักสูตร แบบเรียน อุปกรณ์ กิจกรรม บริการต่าง ๆ อาคาร สถานที่ งานติดต่อสื่อสาร งานด้านการเงิน และงบประมาณต่าง ๆ งานบริหารโรงเรียนนั้นตามปกติผู้บริหารมักจะจัดรูปร่างงานในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน หรือถ้าจะมีการจำแนกประเภทแตกต่างกันออกไปบ้าง ก็ขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน ลักษณะของงานและความคิดเห็นของผู้บริหารแต่ละคน ซึ่งในเรื่องนี้ได้มีผู้จำแนกประเภทของงานไว้มากมาย ดังนี้

แคมเบลล์ (Campbell, 1971, p. 132) ได้จำแนกเป็น 6 ด้าน คือ งานหลักสูตร และการสอน งานบริหารงานบุคคล งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และงานงบประมาณ และธุรการ

ภิญโญ สาร (2519, หน้า 344 – 336) ได้แบ่งงานบริหารการศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ออกเป็น 7 ด้าน คือ คณะกรรมการนักเรียนฝ่ายวิชาการ ฝ่ายงานบุคคล ฝ่ายธุรการ หน่วยประเมินผลวัดผล วิจัย และคณะนักเรียน

จรัส โพธิ์ศิริ (2523, หน้า 74) ระบุงานโรงเรียนไว้ต่างจากคนอื่น กล่าวคือคณะกรรมการบริหารโรงเรียนงานด้านวิชาการ งานด้านกิจการนักเรียน งานด้านธุรการ และงานด้านบริหารการศึกษา

พนัส หันนาคินทร์ (2524, หน้า 38) ได้แบ่งงานบริหารโรงเรียนออกเป็น 3 ด้าน คือ งานด้านวิชาการ งานด้านธุรการ งานด้านกิจการนักเรียน โดยแนะนำว่าในโรงเรียนขนาดใหญ่ควรมีงานด้านวางแผน และพัฒนาด้วย

สังข์ อุทรานันท์ (2526, หน้า 30) จำแนกงานออกเป็น 6 ด้าน คือ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงานบุคคล งานบริหารกิจการนักเรียน งานบริหารธุรการและการเงิน งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน และงานอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

ในการศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน ภาคตะวันออก ผู้วิจัยได้แบ่งการบริหารการศึกษาของโรงเรียนเอกชนภาคตะวันออก ออกเป็น 6 ด้าน โดยเลือกเฉพาะด้านที่ผู้ปกครองนักเรียนจะสามารถมองเห็น ตั้งแต่ หรือแสดงความคิดเห็นได้ชัดเจน ดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานธุรการและการเงิน

งานธุรการ โรงเรียนเป็นงานที่เกื้อหนุนการปฏิบัติงานด้านการบริหาร และการสอน ให้

ดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ อาจกล่าวได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาส่วนมากใช้เวลาในการปฏิบัติงานด้านธุรการต่าง ๆ มากยิ่งกว่าการบริหารด้านวิชาการและด้านอื่น ๆ (จารี มณีศรี, 2526, คำนำ) ซึ่งสภาพการณ์เช่นนี้เป็นเรื่องที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง ด้วยงานธุรการมีหน้าที่เป็นหัวใจของการดำเนินงานของโรงเรียนขนาดเล็กที่ผู้บริหารไม่มีเจ้าหน้าที่ธุรการ ผู้บริหารก็จะต้องทำหน้าที่ธุรการเอง เวลาที่จะใช้ในการพิจารณาปรับปรุงโรงเรียนให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นก็หมดไป เพราะงานธุรการเหล่านี้ อย่างไรก็ตามแม้งานธุรการจะไม่สำคัญเท่ากับงานสอนแต่ผู้บริหารก็จำเป็นต้องเอาใจใส่ปฏิบัติให้เรียบร้อยมิให้เกิดผิดพลาด เพราะความผิดพลาดในการดำเนินงานด้านธุรการมองเห็นได้ประจักษ์ชัดเงินยิ่งกว่างานด้านอื่น ๆ มาก (พนัส หันนาคินทร์, 2524, หน้า 281)

กิตติมา ปรีดีคิด (2522, หน้า 61 – 73) ได้สรุปการบริหารการเงินของโรงเรียนไว้ว่าเป็นการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินเพื่อนำมาใช้จ่ายในการศึกษา การจัดการเกี่ยวกับการใช้จ่าย ตลอดจนการควบคุมดำเนินการเงินให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ ขอบข่ายในการบริหารการเงินของสถาบันศึกษาคควรประกอบด้วย

1. การวางแผนการเงิน มีการคาดการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับการใช้จ่ายและดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องพิจารณาถึงผลกระทบกระเทือนที่มีต่อการได้มาหรือจ่ายไป
2. การจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของโรงเรียนโดยส่วนรวม เช่น ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง วัสดุ ครุภัณฑ์ต่าง ๆ
3. การควบคุม การดำเนินการทางการเงินเพื่อให้มีประสิทธิภาพ ให้เป็นไปตามมาตรฐานและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบไปด้วยระบบบัญชี และวิธีการต่าง ๆ ในการตรวจสอบการเงิน
4. การจัดการเกี่ยวกับการรับจ่ายเงินของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับหลักการทางเศรษฐกิจ หลักการบริหาร และรวมถึงหลักการคลังทั่วไป

ภิญโญ สาธร (2523, หน้า 460 – 471) กล่าวถึงขอบเขตของงานธุรการ และการเงินของโรงเรียนว่า ควรประกอบไปด้วยงาน 7 ประเภท ดังนี้

1. การจัดการโรงเรียน ได้แก่ งานที่เกี่ยวกับการจัดการโรงเรียนโดยทั่วไป กิจการนักเรียน บุคลากร หลักสูตร แบบเรียน และอุปกรณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการสอน กิจกรรมต่าง ๆ และการบำรุงรักษาประสิทธิผลของโรงเรียน
2. งานสารบรรณ ได้แก่ งานที่เกี่ยวกับหนังสือนับตั้งแต่การคิด ร่าง เขียน แต่ง พิมพ์ จด จำ ทำสำเนา รับ บันทึก เรื่องย่อ สั่งการ ตอบ เก็บเข้าที่ และค้นหา
3. การจัดสำนักงานโรงเรียน ได้แก่ การจัดศูนย์ประสานงานหรือสำนักงานครูใหญ่
4. สำหรับการประสานงานในโรงเรียน และบุคคลภายนอกที่เข้ามาติดต่อกับโรงเรียน

ให้เกิดความนิยม ต่อการจัดสำนักงานธุรการ โรงเรียนได้ดี ควรเป็นจุดที่มองเห็นส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญของโรงเรียนเกือบ ทั้งหมดมีที่นั้คประชุมครูกลุ่มย่อย มีที่นั่งรับแขก ส่วนห้องเรียนควรแยกให้ห่างออกไปจากสำนักงาน ดังกล่าว

5. งานเกี่ยวกับการจัดซื้อ และควบคุมพัสดุครุภัณฑ์
6. งานเกี่ยวกับการจัดทำทะเบียนนักเรียน
7. งานเกี่ยวกับการดูแลรักษาอาคารสถานที่ ตลอดจนการซ่อมแซมอาคาร และครุภัณฑ์

ของโรงเรียน ให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อย

8. งานเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์
9. งานเกี่ยวกับการจัดการรักษาความปลอดภัยให้แก่นักเรียนที่อยู่ภายในโรงเรียน
10. การควบคุมตัวบุคคลที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการสอน เช่น ภารโรง

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2527, หน้า 170) ระบุงานธุรการว่ามี 5 ด้าน คือ

1. การควบคุมการปฏิบัติงานสารบรรณ การโต้ตอบ การเก็บรักษา และการทำลาย

เอกสาร

2. การควบคุมดูแลงานเอกสาร และหลักฐานต่าง ๆ เช่น สมุดหมายเหตุรายวัน

ทะเบียนครู บัญชีเรียกชื่อนักเรียน สถิติต่าง ๆ เป็นต้น ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยอยู่เสมอ

3. การควบคุมดูแลและปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเงิน พัสดุ และครุภัณฑ์ ของโรงเรียน

ให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามระเบียบการ

4. การดูแลรักษา ปรับปรุงบริเวณอาคารสถานที่ ของโรงเรียนตลอดจนยานพาหนะของโรงเรียน ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย

5. สร้างความสัมพันธ์และประสานงานของชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ จากขอบข่ายความหมายของงานธุรการและการเงินดังกล่าว สามารถสรุปเป็นขอบข่ายการบริหารงานธุรการและการเงินของโรงเรียนเอกชน ภาคตะวันออก ได้ว่า ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบงานธุรการต้องจัดระบบงานเอกสาร สารบรรณอย่างเป็นระบบ และมีความคล่องตัว เพื่อให้การบริการด้านธุรการเป็นไปอย่างสะดวก เอื้อประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่าย ส่วนด้านการเงินต้องมีการวางแผนการเงินเป็นระบบก่อนประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2. การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคล หมายถึง การวางแผนการจัดองค์การ การอำนวยความสะดวก การควบคุมเกี่ยวกับการสรรหา การพัฒนาอัตราเงินเดือน ค่าตอบแทน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และการทำงานบำรุงรักษาไว้ซึ่งบุคลากรขององค์การเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ขององค์การ (Flippo, 1971, pp. 4-7)

ในการบริหารงานทั่วไปนั้น มีจุดมุ่งหมายสำคัญอยู่ที่ความต้องการให้งานของหน่วยงาน บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีปัจจัยพื้นฐานในการบริหารอยู่ 4 อย่าง คือ บุคคล เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการจัดการ ปัจจัยที่สำคัญที่สุดน่าจะ ได้แก่ บุคคล เพราะ เป็นผู้ลงมือดำเนินการ โดยใช้ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอยู่ บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการบำรุงรักษาให้เขาเจริญก้าวหน้า และรับใช้หน่วยงานของเราตลอดไป ผู้บริหารต้องอาศัยงานบริหารบุคคลนี้เป็นหัวใจของการบริหารทั่วไปทีเดียว ซึ่งงานบริหารบุคคลนี้ วิจิตร วรตบางกูร และสุพิชญา ธีระกุล (2520, หน้า 45) ได้แบ่งภารกิจการบริหารงานบุคคลออกเป็น 4 ประการ คือ

1. การจัดหาบุคลากร (hiring) เป็นกระบวนการตั้งแต่การแสวงหา การคัดเลือก และการบรรจุแต่งตั้งเข้าทำงาน
2. การจัดการบุคลากร (personnel management) เป็นการจัดการเพื่อให้บุคลากรทำงานด้วยความพอใจ ได้แก่ การจัดวางตัวบุคคลเข้าทำงานในหน้าที่ต่าง ๆ การจัดสวัสดิการ และความมั่นคงการจัดบริการ ตลอดจนการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการทำงานรวมทั้งการประเมินผลงานด้วย
3. การพัฒนาบุคลากร (personnel development) ได้แก่ การส่งเสริมให้บุคลากรมีความก้าวหน้าทั้งทางเศรษฐกิจ การงาน ความรู้ และทักษะในการทำงาน
4. การให้พ้นจากงาน (withdrawal) ได้แก่ การจัดสวัสดิการ และการรักษาสุขภาพจิตของบุคลากรที่พ้นจากหน้าที่ด้วยเหตุผลต่าง ๆ

พนัส หันนาคินทร์ (2526, หน้า 22 - 23) ได้แบ่งภารกิจในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนออกเป็น 8 ประการ คือ

1. การวางแผนกำลังคน (manpower planning) หรือการจัดอัตรากำลัง ได้แก่ การที่จะกำหนดว่าในโรงเรียนมีความจำเป็นต้องใช้ครู หรือผู้ทำหน้าที่ต่าง ๆ จำนวนเท่าไร และจำเป็นต้องมีคุณสมบัติอย่างไรจึงจะสามารถให้การดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปได้
2. การสรรหาหรือรับสมัครบุคคลเข้าทำงาน (recruitment) ได้แก่ การที่จะเสาะแสวงหาแหล่งบุคคลที่มีคุณสมบัติตามต้องการที่จะใช้ปฏิบัติงาน
3. การคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน (selection) ได้แก่ การที่จะเสาะหาแหล่งบุคคลที่มีคุณสมบัติตามต้องการที่จะใช้ปฏิบัติงาน
4. การนำเข้าสู่งาน (induction) มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ องค์กรให้ผู้เข้ามาใหม่ได้รู้จักงานและองค์กรประกอบต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อปรับตัวของผู้เข้ามาทำงานใหม่เป็นไปอย่างรวดเร็ว อันจะทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้น

167116

๓
๑๗/๑๒
๗ ๗๗๙
๓๐

5. การประเมินบุคลากร (evaluation) หมายถึง การตรวจสอบ และพิจารณาถึงผลงาน ที่ได้กระทำไปแล้ว ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการที่จะปรับปรุงการทำงาน หรือเพื่อใช้เป็นรากฐานในการพิจารณาความดีความชอบ เป็นต้น

6. การพัฒนาบุคลากร (development) หมายถึง การหาวิธีการส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานอยู่ ได้ดีมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น เช่น ได้ความรู้เพิ่มขึ้น มีวิธีการทำงานดีขึ้น

7. การตอบแทนบุคลากร (compensation) หมายถึง การจัดหาสิ่งตอบแทนการทำงานของ ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งอาจเป็นรูปวัตถุ เช่น เงิน หรือสิทธิบางอย่างก็ได้

8. การสร้างภาพความมั่นคงในการทำงานของบุคลากร (security) หมายถึง การกำหนด มาตรฐานต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้ที่มั่นคงที่จะไม่ถูกกีดกันแก่งจากผู้มีอำนาจในการปกครองบังคับบัญชา การกำหนดอายุการทำงาน เป็นต้น

สรุปได้ว่าภารกิจเหล่านี้เป็นภารกิจหลักในการบริหารของผู้ที่ได้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ครูใหญ่ ของโรงเรียนเอกชน ภาคตะวันออก ต้องวางแผนสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพ พัฒนา บุคลากรอย่างต่อเนื่อง และสามารถบำรุงรักษา สร้างขวัญกำลังใจในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากร เกิดความมั่นคง อันมีผลต่อการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลและอยู่ร่วมกันอย่างราบรื่น

3. การบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับ การปรับปรุงพัฒนาการสอนนักเรียนให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพมากที่สุด และถือว่าการเรียนการสอน มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งของการบริหารการศึกษาในโรงเรียน (ภิญโญ สาร, 2526, หน้า 234 และเอกชัย กี่สุขพันธ์, 2527, หน้า 151) ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนการสอนไว้คล้ายคลึงกัน ว่า หมายถึง การดำเนินงานทุกชนิดเพื่อจะส่งเสริม พัฒนา หรือปรับปรุงการเรียนการสอน ของ โรงเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับครูหรือนักเรียนก็ตาม โดยถือ ว่าเป็นงานหลักที่มีความสำคัญมากที่สุดในการบริหารของโรงเรียนเช่นกัน

ขอบข่ายของการเรียนการสอนนั้น พันธ์ หันนาคินทร์ (2524, หน้า 62) ได้กล่าวถึง ขอบข่ายของการเรียนการสอนไว้ว่า ประกอบด้วยงานต่อไปนี้

1. งานที่เกี่ยวกับตัวครู ได้แก่ การจัดหาครูมาสอน การมอบหมายงานต่าง ๆ ให้ครู ตามความเหมาะสม การสร้างขวัญและกำลังใจ การพัฒนาตัวครู การนิเทศ การพิจารณาความดี ความชอบ
2. งานเกี่ยวกับตัวนักเรียน ได้แก่ การแบ่งกลุ่มนักเรียน การส่งเสริมนักเรียนทาง วิชาการ การบริการต่าง ๆ การสอนซ่อมเสริม การติดต่อกับผู้ปกครอง
3. งานด้านการจัดโปรแกรมการเรียนการสอน ได้แก่ การใช้หลักสูตร และการประเมิน

ผลนักเรียน และอื่น ๆ เป็นต้น

4. งานด้านจัดหาเครื่องอุปกรณ์การสอนและเทคโนโลยีทางการศึกษา ได้แก่ การจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ จัดหาเจ้าหน้าที่เพื่อบริการด้านนี้แก่ครู การสร้างมาตรการการเก็บรักษาและนำไปใช้ให้บังเกิดผล

5. งานด้านเกี่ยวกับบุคคลด้านการสอน เช่น การทำทะเบียนประวัติและระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวครู

ภิญโญ สาธร (2526, หน้า 326) มีความเห็นว่า ในการเรียนการสอนผู้บริหารการศึกษา หรือครูใหญ่ควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรประมวลการสอน อุปกรณ์การสอน แบบเรียน ห้องสมุดโรงเรียน และการสอนต่าง ๆ ตามสมควร

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน ภาคตะวันออก คือ การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน เพื่อที่จะส่งเสริมการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ และนับว่าเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาอบรม ดังนั้นผู้บริหารควรจะต้องให้ความสนใจ และใช้เวลาในการบริหารงานด้านนี้ให้มากที่สุดกว่างานด้านอื่น ๆ

4. การบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานโรงเรียน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และโดยที่โรงเรียนเป็นหน่วยงานหนึ่งของชุมชน เป็นสถาบันพัฒนาคนเพื่อการดำรงชีวิตที่ดีในชุมชนนอกจากนี้โรงเรียนยังเป็นองค์กรและตัวกลาง ที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาชุมชน ดังนั้น โรงเรียนกับชุมชนจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด (หวน พินรุพันธ์, 2528, หน้า 98)

ถนอม มากะจันทร์ (2515, หน้า 234) มีความเห็นว่าโรงเรียนกับชุมชนเป็นความสัมพันธ์ที่แยกจากกันไม่ได้ ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ถ้าโรงเรียนตั้งโดยไม่มีชุมชนอยู่ก็ไม่สามารถตั้งอยู่ได้ และถ้าชุมชนไม่มีโรงเรียน การรับการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ก็ไม่มี

วิจิตร วรตบางกูร และสุพิชญา ธีระกุล (2520, หน้า 60) จึงให้เห็นว่าโรงเรียนคือส่วนหนึ่งของชุมชน ซึ่งตั้งขึ้นด้วยเงินที่เก็บมาจากภาษีอากรของประชาชน และทั้งจากการบริจาคของชุมชน ดังนั้น ย่อมถือได้ว่า “โรงเรียนเป็นของชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชน” ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของภิญโญ สาธร (2519, หน้า 65) ซึ่งกล่าวว่าโรงเรียนเป็นผู้นำชุมชน จึงมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ในขณะเดียวกันโรงเรียนก็ยอมรับว่าประชาชนมีส่วนเป็นเจ้าของโรงเรียน และเป็นผู้อุปถัมภ์ โรงเรียนจึงต้องยอมรับความช่วยเหลือจากชุมชนด้วย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2526, หน้า 327) ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของโรงเรียนต่อชุมชนว่ามี 6 ประการ คือ

1. โรงเรียนเป็นแหล่งคัดเลือกคนให้ชุมชน
2. โรงเรียนเป็นแหล่งพัฒนาคนให้ชุมชน
3. โรงเรียนเป็นแหล่งรวมสาขาวิชาต่าง ๆ
4. โรงเรียนเป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรม
5. โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของชุมชน
6. โรงเรียนและชุมชนมีจุดหมายเดียวกัน

หวน พินธุพันธ์ (2528, หน้า 98 - 99) ได้แบ่งความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนออกเป็น 7 ประการ คือ

1. การศึกษาใน โรงเรียนสัมพันธ์กับบุคคลในชุมชน
2. เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียน
3. เพื่อให้ครูกับผู้บริหารนักเรียนและประชาชนในชุมชนมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน
4. เพื่อแก้ไขปัญหเกี่ยวกับกลุ่มคนที่เป็นปัญหาต่อการศึกษา
5. เพื่อปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนตามความต้องการของชุมชน
6. เพื่อใช้ทรัพยากรของชุมชนให้เป็นประโยชน์
7. เพื่อให้โรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจชุมชนดีขึ้น

จะเห็นได้ว่า โรงเรียนกับชุมชนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ดังที่กล่าวมาแล้วนั่นเอง

ความมุ่งหมายในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น มีผู้เสนอแนวคิดไว้มากมาย เช่น ธรรมศักดิ์ กาญจนานนท์ (2527, หน้า 8 - 9) ได้กำหนดความมุ่งหมายในการสร้างความสัมพันธ์กัน โดยแยกออกเป็น

1. ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.1 ช่วยกันรับผิดชอบในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่เด็ก เมื่อทางโรงเรียนได้สอนวิชาต่าง ๆ ก็ให้เด็กนำไปปฏิบัติที่บ้าน และในชุมชน

1.2 เพื่อสร้างความสัมพันธ์โดยฝักนิสัย นำใจ ทศนคติ และความประพฤติของนักเรียน เมื่อนักเรียนไปโรงเรียนแล้วได้ปฏิบัติในโรงเรียน เมื่อมาอยู่ที่บ้าน และชุมชนก็ฝักเป็นนิสัย

1.3 เพื่อฝึกหัดทางด้านสังคมขึ้นที่โรงเรียน และชุมชน โดยทางโรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อเป็นการฝึกพัฒนาการทางสังคม

1.4 ช่วยปรับปรุงโรงเรียน โดยผู้ปกครองและชุมชนได้มีส่วนร่วมด้วยครู ในการ

พัฒนาโรงเรียน และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน โดยเชิญวิทยากรจากชุมชน

1.5 เพื่อปรับปรุงและพัฒนาชุมชน โรงเรียนมีบทบาทที่สำคัญในการปรับปรุงชุมชนเป็นผู้กระตุ้น ประสานงาน ซึ่งช่องทางแนะนำให้ชุมชนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

2. ระหว่างโรงเรียนกับบ้าน

2.1 เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดระหว่างครู อาจารย์ และทางบ้านของนักเรียน

2.2 เพื่อส่งเสริมความสามัคคีปรองดองระหว่างครู อาจารย์ กับผู้ปกครอง

2.3 เพื่อให้ครู อาจารย์ และผู้ปกครองได้พบกันบ้างในบางโอกาส เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ ความเข้าใจ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.4 เพื่อให้ครู อาจารย์ และผู้ปกครอง ได้ทราบพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน ทั้งที่บ้านและโรงเรียน

2.5 เพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมภายในโรงเรียนให้ผู้ปกครองได้มีความสนใจ และร่วมมือสนับสนุนให้เจริญก้าวหน้า

ส่วนแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและบ้าน นั้น

วิจิตร วรุตบางกูร และสุพิชญา วีระกุล (2520, หน้า 68) ได้เสนอแนะงานประชาสัมพันธ์ที่สำคัญ ซึ่งควรจัดเพื่อความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน คือ

1. จัดให้มีสิ่งพิมพ์และเอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียน
2. จัดให้มีบริการเสนอข่าวจากโรงเรียนถึงบ้านเป็นประจำ
3. จัดให้มีนิทรรศการในโรงเรียน
4. จัดให้มีวันเยี่ยมโรงเรียน
5. จัดให้มีสัปดาห์แห่งการศึกษา
6. จัดให้มีโครงการเยี่ยมเยียนผู้ปกครองที่บ้าน
7. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่ากับศิษย์ปัจจุบัน
8. ใช้บริการประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์
9. จัดทำรายงานประจำปีของโรงเรียน
10. จัดตั้งสมาคมศิษย์เก่า
11. จัดตั้งสมาคมครู ผู้ปกครอง
12. จัดตั้งคณะกรรมการแก้ปัญหา
13. สร้างความสัมพันธ์อันดีโดยใช้กิจกรรมนอกหลักสูตร
14. จัดให้มีการฝึกงาน (parent workshops) ของผู้ปกครองในเรื่องที่เหมาะสม

15. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยการให้โรงเรียนเข้าไปมีส่วนช่วยในกิจกรรมต่าง ๆ กิจกรรมประเพณีของท้องถิ่น การแสดงละครของนักเรียน

วิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนนั้น ภิญญู สาร (2519, หน้า 20-

21) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า

1. โรงเรียนเชิญผู้ปกครองไปงานที่โรงเรียนจัดขึ้นเป็นพิเศษ
  2. โรงเรียนควรแจ้งให้ผู้ปกครองทราบว่า ยินดีรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองเสมอ เพื่อปรับปรุงกิจการของโรงเรียนให้ดีขึ้น และเพื่อส่งสอนนักเรียนให้ได้ผลดีที่สุด จึงขอเชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมสนทนากับครูใหญ่ หรือครูอื่น ๆ ของโรงเรียนบ้าง ถ้ามีโอกาส
  3. โรงเรียนควรส่งสมุดรายงานผลการศึกษา และความเจริญของงานของเด็กตลอด
  4. จนเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับเด็กให้ผู้ปกครองทางบ้านทราบเป็นระยะ พร้อมกับขอความคิดเห็นของผู้ปกครองกลับมาด้วยทุกครั้งไป
  5. โรงเรียนควรเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนตามสมควร เช่น การทอดกฐิน การจัดหารายได้บำรุงวัด หรือโรงพยาบาลของท้องถิ่น หรือเปิดโอกาสให้ชุมชนใช้สถานที่ของโรงเรียนตามโอกาสอันควร
  6. โรงเรียนควรมีสมาคมผู้ปกครองและครู (parent teacher association) หรือที่ใช้อักษรย่อเป็นภาษาอังกฤษว่า P.T.A. เพื่อให้เป็นศูนย์กลางที่ผู้ปกครองและครูมาร่วมตั้งคมหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
  7. โรงเรียนจัดสอนวิชาการบางอย่างที่เห็นว่าจะประโยชน์แก่ผู้ปกครองเป็นพิเศษในเวลาที่ผู้ปกครองอาจมาเรียนได้ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากโรงเรียนได้ด้วย
  8. ถ้าชุมชนนั้น ๆ ผู้ปกครองยังอ่อนการศึกษาเป็นจำนวนมาก โรงเรียนอาจจัดให้มีการศึกษาผู้ใหญ่ขึ้น เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมาเรียนได้โดยทั่วไป
  9. การเผยแพร่กิจกรรมของโรงเรียนให้ผู้ปกครองได้ทราบตามโอกาสอันควร มีส่วนช่วยให้ผู้ปกครองได้ทราบข่าวคราวของโรงเรียนได้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น จึงควรให้มีฝ่ายประชาสัมพันธ์โรงเรียนเพื่อรับหน้าที่นี้โดยเฉพาะ
  10. โรงเรียนควรจัดการแข่งขันกีฬาต่าง ๆ ระหว่างผู้ปกครองและครูเป็นครั้งคราวเพื่อให้ผู้ปกครองและครูมีโอกาสร่วมสนุกด้วยกันเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์
  11. ครูควรหาโอกาสไปเยี่ยมผู้ปกครองตามโอกาสอันควร
- สรุปได้ว่า การบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนเอกชน ภาคตะวันออก นั้น เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหาร คณะครู และพนักงานทุกระดับที่ต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับ

ผู้ปกครอง และชุมชน การให้ความร่วมมือกับทางราชการ หน่วยงานเอกชน องค์กรต่าง ๆ ตามกำลังความสามารถ ทั้งนี้เพื่อให้บรรดาผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไปได้มีจิตสำนึกว่า พวกเขาต่างมีส่วนรับผิดชอบในการสร้างสรรค์ให้โรงเรียนได้เจริญก้าวหน้าในทุกด้าน และภาคภูมิใจในสถานศึกษาที่บุตรหลานกำลังเข้ารับการศึกษารวม

5. การบริหารอาคารสถานที่

การบริหารงานอาคารสถานที่ หมายถึง การรู้จักจัดทำให้ได้มา การรู้จักใช้อาคารสถานที่ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งการดูแลรักษา การให้บริการแก่ชุมชน การรู้จักส่งเสริมทำนุบำรุงอาคารที่มีอยู่ให้คงสภาพดี และสนองความต้องการได้อย่างเพียงพอ รวมถึงการจัดบริเวณและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนให้สวยงาม (ธีรวิทย์ อุทธิเดช, 2521, หน้า 15) ซึ่งสภาพแวดล้อมของโรงเรียนจะสมบูรณ์แบบและสนับสนุนการเรียนของนักเรียนได้มากที่สุดนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน และการบำรุงรักษาอาคารเรียนจะต้องคำนึงถึงความสมดุลของปัจจัย 4 ประการ คือ การจัดบริเวณและความงามของบริเวณ อุณหภูมิ แสง - ลม - การมองเห็น และเสียง (วิจิตร วรุฒบางกูร, 2524, หน้า 150)

สุมิตร คุณากร (2519, หน้า 101) แบ่งงานบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. อาคารเรียน
2. ห้องเรียน
3. อาคารประกอบและอาคารพิเศษต่าง ๆ
4. บริเวณโรงเรียน

พนัส หันนาคินทร์ (2524, หน้า 297 - 298) กล่าวถึงหลักในการบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมไว้ 4 ประการ คือ

1. การบำรุงรักษาให้มีสภาพดีอยู่เสมอ (maintenance) ได้แก่ การซ่อมแซม ตรวจสอบดูแลและรักษาความสะอาด
2. การใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด (utilization) คือการใช้ห้องต่าง ๆ และอาคารที่มีอยู่อย่างเต็มที่ คุ้มค่าการลงทุน
3. การตกแต่งบริเวณให้สวยงามกลมกลืนกัน (beautification and landscaping) เป็นการจัดสิ่งแวดล้อมอย่างมีศิลปะ และด้วยการวางแผนอย่างรอบคอบ
4. การจัดบริเวณที่พักผ่อนหย่อนใจ เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีโอกาสผ่อนคลายความตึงเครียดที่เกิดขึ้นจากการเรียน เป็นการสร้างความสบายใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้ที่อยู่ในโรงเรียน

เมธี ปิตินานนท์ (2528, หน้า 11) แบ่งภารกิจของครูใหญ่ที่พึงมีต่อเรื่องอาคารสถานที่ เป็น 3 ประการ คือ

1. การบำรุงรักษาอาคารสถานที่
2. การกำหนดตารางการใช้ประโยชน์อาคารสถานที่
3. การวางแผนอาคารสถานที่โรงเรียน

สำหรับการจัดอาคารสถานที่ในโรงเรียนก่อนประถมศึกษา นั้น พื้นที่ไม่ควรขัดมัน เพราะอาจทำให้ลื่น รวบน้ำโคล มุมโต๊ะ ควรมีรูปกลมมน ไม่ควรเป็นเหลี่ยม เพราะเด็กอาจวิ่งชนได้ ผู้บริหารการศึกษาควรคำนึงถึงความสะอาด ความคงทนแข็งแรง และควรพยายามดูแลให้มีความน่าอยู่คล้ายบ้านให้มากที่สุด และบริการชุมชนให้ประชาชนเข้าออกโรงเรียนได้โดยสะดวกสบาย หากเกรงว่าจะมีคนทำความเสียหาย ผู้บริหารต้องใช้เทคนิคการบริหาร และเทคนิคมนุษยสัมพันธ์แก้ไข ไม่ควรใช้อำนาจกับประชาชน (ภิญโญ สาธร, 2523, หน้า 473) และห้องเรียนควรมีบริเวณที่นักเรียนจะเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ หรือบริเวณที่นักเรียนจะทำงานส่วนตัวตามลำพัง หรือทำกิจกรรมการเรียนรู้ได้ และควรมีพื้นที่กว้างขวางเพียงพอกับจำนวนนักเรียน (วิจิตร วรุฒบางกูร, 2524, หน้า 94)

สรุปได้ว่าการบริหารงานอาคารสถานที่ของโรงเรียนเอกชน ภาคตะวันออก นั้น เน้นให้โรงเรียนเป็นเสมือนบ้านหลังที่สองของนักเรียน การสร้างบรรยากาศแบบครอบครัว ความพร้อมของห้องเรียน ห้องประกอบการเรียนการสอน มุมพักผ่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน แม้ว่าต้องใช้งบประมาณในการลงทุนมาก ผู้บริหารจึงต้องใช้ทรัพยากรทุกอย่างให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด และให้การอบรมถึงจิตสำนึกความเป็นเจ้าของโรงเรียนแก่นักเรียน

6. การบริหารงานกิจการนักเรียน

การบริหารงานกิจการนักเรียน หมายถึง การบริหารกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ในส่วนที่นอกเหนือไปจากการเรียนการสอนในห้องเรียน หรือที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบโดยตรง และต้องดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการนี้ให้เรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ซึ่งวิจิตร วรุฒบางกูร และสุพิชญา วีระกุล (2520, หน้า 52 - 58) ได้จำแนกงานกิจการนักเรียนว่า ประกอบไปด้วยงานต่าง ๆ ดังนี้

1. การจัดทำสำมะโนนักเรียน
2. การรับนักเรียนเข้าใหม่
3. การทำทะเบียนหรือระเบียบนักเรียน
4. การปกครองนักเรียน

5. การบริการต่าง ๆ แก่นักเรียน อันได้แก่ บริการห้องสมุด บริการแนะแนว บริการสุขภาพ และบริการให้ความปลอดภัยแก่นักเรียน

6. การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน ทั้งกิจกรรมภายในและภายนอกโรงเรียน
พนัส หันนาคินทร์ (2524, หน้า 217 – 278) ได้จำแนกงานกิจการนักเรียนออกเป็น 4 งาน คือ

1. การจัดกิจกรรมนักเรียน ซึ่งได้แก่ ประโยชน์ หลักการ ในการจัดประเภทของกิจกรรมและการประเมินผลกิจกรรม
2. การจัดบริการแนะแนว ได้แก่ บริการต่าง ๆ ของการแนะแนว หน้าที่ของครูในฐานะผู้แนะแนว กิจกรรมในการแนะแนว และการประเมินผลการแนะแนว เป็นต้น
3. การรักษาวินัยในโรงเรียน ซึ่งอาจได้แก่ ประเภทของวินัย การแก้ไข และการป้องกันวินัยกับสุขภาพจิต ครูใหญ่กับการรักษาวินัยของโรงเรียน เป็นต้น
4. บริการอื่น ๆ ที่จัดให้แก่นักเรียน เช่น บริการสุขภาพ บริการอาหารกลางวัน บริการร้านค้าของโรงเรียน การจัดให้ความปลอดภัยแก่นักเรียน เป็นต้น

ภิญโญ สาธร (2526, หน้า 308) สรุปว่างานกิจการนักเรียนนั้น อาจจำแนกได้เป็น 7 งาน คือ

1. การจัดสำมะโนนักเรียนและการทำนายปริมาณนักเรียน
2. การรับนักเรียน การแบ่งกลุ่ม และการเลื่อนชั้น
3. รายงานเกี่ยวกับนักเรียน
4. การรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน
5. บริการแนะแนวนักเรียน
6. บริการเกี่ยวกับสุขภาพของนักเรียน
7. กิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน

ในปัจจุบันงานกิจการนักเรียนนับเป็นภารกิจที่สำคัญของระบบบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่าการบริหารงานด้านอื่น ๆ เพราะนักเรียนเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งของสถานศึกษา ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญ และเอาใจใส่ต่องานกิจการนักเรียนเป็นพิเศษซึ่ง เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2520, หน้า 6 – 8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานกิจการนักเรียนไว้ดังนี้

1. ในสังคมมีสถาบันหลายอย่างที่เป็นตัวกำหนดความต้องการ และบทบาทของบุคคล เช่น ครอบครัว โรงเรียน ศาสนา ฯลฯ โรงเรียนมีบทบาททั้งส่งเสริม และควบคุมบุคคลากรต่าง ๆ ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นผู้สร้างหลักสูตรและกระบวนการเรียนที่นักเรียนจำเป็นต้องเรียน นักเรียนมาโรงเรียนมิใช่มาเพื่อเรียนหนังสือเพียงอย่างเดียว แต่มาเรียนรู้เพื่อจะอยู่ในสังคมที่ซับซ้อนได้อย่างมี

ความสุข ฉะนั้น โรงเรียนจำเป็นต้องจัดกิจกรรม หรือช่วยเหลือสนับสนุนนักเรียนให้สามารถดำรงชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

2. กระบวนการเรียนรู้มิได้เกิดขึ้นในห้องเรียนอย่างเดียว แต่เกิดขึ้นโดยการเรียนรู้จากคนอื่นเรียนรู้ซึ่งกันและกันจากภายนอกห้องเรียนด้วย งานกิจการนักเรียนมีกิจกรรมส่วนใหญ่ในห้องเรียน ซึ่งมีส่วนช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

3. กิจกรรมนอกห้องเรียน ช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวได้ และมีประสบการณ์ในชีวิตมากขึ้น

4. งานกิจการนักเรียน ช่วยให้มีพลังงานเกิน (surplus energy) และควบคุมพลังงานเกินของนักเรียน เพื่อให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ และมีประโยชน์ต่อตนเองตลอดทั้งชุมชน

5. โดยที่เป้าหมายของการศึกษา ก็เพื่อพัฒนาเด็กให้เจริญในทุก ๆ ด้าน การศึกษาในห้องเรียนอาจช่วยส่งเสริมสติปัญญา การศึกษานอกห้องเรียนมีส่วนให้เด็กได้เจริญงอกงามเป็นคนที่มีสมบูรณ์ได้

6. การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เป็นการแสดงให้เห็นว่าเขามีส่วนเป็นเจ้าของ ทำให้เกิดความผูกพัน ห่วงแทน และช่วยกันทำนุบำรุงรักษาในสิ่งที่ตนมีส่วนเป็นเจ้าของ

7. การศึกษาในห้องเรียนส่วนใหญ่เป็นการนำไปสู่อาชีพหลัก กิจกรรมนักเรียนหลายอย่างเป็นการส่งเสริมอาชีพรอง และมีหลาย ๆ คน ที่ประสบความสำเร็จ มีชื่อเสียง จากอาชีพสำรอง

สรุปได้ว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนเอกชน ภาคตะวันออก เป็นการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ในส่วนที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาตนครบทั้ง ด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพื่อจะได้เป็นคนสมบูรณ์

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน ภาคตะวันออก โดยผู้วิจัยได้เลือกตัวแปรที่คาดว่าจะมีความเกี่ยวข้องกับสภาพและความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน ได้แก่

1. ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

ประเสริฐ วิเศษกิจ (2542) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัด

การศึกษาของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยมศึกษา) ผลการศึกษาวิจัย พบว่าผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยมศึกษา) โดยรวมและในแต่ละด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านปกครองนักเรียน ด้านบริหารทั่วไป และด้านจริยธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีจะมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในด้านวิชาการ มากกว่าผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี หรือเทียบเท่าและระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ด้านปกครองนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จะมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนในด้านปกครองนักเรียนมากกว่าผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี

ด้านบริหารทั่วไป ผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีและระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าจะมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในด้านการบริหารทั่วไปมากกว่าผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี

ด้านกิจกรรม ผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีจะมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในด้านกิจกรรมมากกว่าผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและระดับสูงกว่าปริญญาตรี

วิศิษฐ์ วิเศษเกียรติ (2541) ได้ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ของผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับวุฒิปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษา ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 แต่ในด้านการบริหารงานบุคคลผู้ปกครองมีความคาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

รายได้ของผู้ปกครอง

รุ่งรวี ภิวาลญาติ (2542) ได้ศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน : กรณีศึกษาโรงเรียนประคิษฐ์ศึกษา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่ารายได้ของผู้ปกครองนักเรียนมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนด้วยเหตุผลเกี่ยวกับการบริหารงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพของผู้ปกครองนักเรียน

วิศิษฐ์ วิเศษเชียรกุล (2541) ได้ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ของผู้ปกครองที่มีอาชีพ รับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ กับเอกชนทั่วไป ผลการวิจัย พบว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษา ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

ประเสริฐ วิเศษกิจ (2542) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยมศึกษา) ผลการศึกษารายงาน พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่ประกอบอาชีพต่างกัน คือ อาชีพรับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจและอาชีพอิสระมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยมศึกษา) โดยรวมและในแต่ละด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านปกครองนักเรียน ด้านบริหารทั่วไป และด้านกิจกรรมไม่แตกต่างกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา จากการศึกษาคำว่า พบว่ามีผู้ทำวิจัยไว้ดังนี้

งานวิจัยภายในประเทศ

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2530) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาระดับอนุบาล โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ นโยบายของรัฐในการจัดการศึกษาระดับอนุบาล และเพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโดยศึกษาจากประชากร คือ ผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลหรือเด็กเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมการศาสนา กรมการฝึกหัดครู สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เทศบาลและทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 43 คน วิธีการศึกษาใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ในด้านนโยบายของรัฐในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาพบว่า ได้ให้ความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาระดับอนุบาล ดังจะเห็นได้จากกรณีที่รัฐเปิดขยายชั้นเรียนเด็กเล็ก เปิดขยายชั้นอนุบาลหรือส่งเสริมให้เอกชนได้เข้ามาแบ่งภาระของรัฐในการจัดการศึกษา แต่อย่างไรก็ตามในการปฏิบัติปรากฏว่ายังมีปัญหา กล่าวคือเอกชนไม่แน่ใจในแนวนโยบายของรัฐที่สนับสนุนให้เอกชนสามารถช่วยจัดการศึกษาแก่เด็กอนุบาลเพราะในขณะเดียวกันรัฐก็เปิดดำเนินการ โดยหน่วยงานของรัฐพร้อมกันไปด้วย

2. ในด้านสภาพการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานได้พบว่า

2.1 ในด้านการจัดการศึกษา ผู้บริหารส่วนใหญ่ทราบนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอนุบาลค่อนข้างมาก แต่มีส่วนร่วมในการวางแผนงานในการวางแผนงานในจังหวัดน้อย

2.2 มีความแตกต่างในเรื่องมาตรฐาน คุณภาพของการจัดการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชนพอสมควร

2.3 จัดการศึกษาซ้ำซ้อนกันของหน่วยงานใด ๆ การจัดการศึกษาระดับอนุบาลเด็กเล็กยังไม่ครอบคลุมถึงเด็กที่ยากจน และผลการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์พบว่าหน่วยงานต่าง ๆ ใช้แนวการจัดประสบการณ์ต่างกันออกไปในการจัดการศึกษา

2.4 ในด้านการบริหาร ปรากฏหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดการศึกษาระดับอนุบาลมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับน้อยมาก การช่วยเหลือระหว่างกันในจังหวัดอยู่ในเกณฑ์ที่น้อย ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ของทางราชการก็ควบคุมติดตามผลการปฏิบัติงานน้อย เอกชนมีความเห็นว่าการที่มีหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานจัดการศึกษาระดับนี้มีผลกระทบต่อการลงทุนและจำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนลดลง นอกจากนี้ยังปรากฏว่ามีความซ้ำซ้อนของการบริการระหว่างหน่วยงานพอสมควร

3. ในด้านการจัดการเรียนการสอน ครูมีปัญหาในเรื่องวิธีสอนในเรื่องของการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนและในเรื่องการควบคุมชั้นเรียนมาก

โสภิตอนงค์ บุญช่วย (2530) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน และความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนระดับอนุบาลในโรงเรียนเอกชน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร มีการกำหนดนโยบายในการจัดการเรียน การสอนก่อนและปฏิบัติงานตามนโยบายบรรลุผลปานกลาง การจัดการเรียนการสอนยังเน้นเนื้อหาวิชามากกว่าการเตรียมความพร้อม โดยใช้แนวจัดประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเอง การนิเทศการสอนเป็นการนิเทศภายใน สื่อที่ใช้อยู่ในสภาพดี แต่จำนวนเครื่องเล่นมีจำนวนไม่เพียงพอกับนักเรียน ครูไม่มีเวลาและขาดเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผล

ส่วนการจัดการกิจการนักเรียนและบริการต่าง ๆ อาคารสถานที่ ครูภัณฑ์ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง โรงเรียนจัดทำได้ดี ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ ได้ตามความต้องการของผู้ปกครอง แต่ขอให้โรงเรียนจัดเตรียมความพร้อมให้แก่ นักเรียนมากขึ้น

วรุณี อัสวโภคิน (2531) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียนอนุบาลเอกชนที่มุ่งจัดการศึกษาโดยเน้นวิชาการในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนอนุบาลที่มุ่งวิชาการนั้น เป็นที่นิยมของผู้ปกครองที่ประสงค์จะส่งบุตรหลานเข้าเรียนเตรียมตัวเพื่อสอบเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนมาตรฐานดี ผู้ปกครองจึงถือเป็นเหตุผลสำคัญที่สุดในการคัดเลือกโรงเรียนประเภทนี้ ส่วนการพิจารณาเหตุผลทางการดูแลเอาใจใส่ของครู สภาพแวดล้อมของอาคารเรียน และการจัดการบริการอำนวยความสะดวกเป็นเหตุผลประกอบที่สำคัญรองลงมา

2. ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการดำเนินการของโรงเรียนในเรื่องการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าโรงเรียนเอกชนมาตรฐานดีมากที่สุด ดังนั้นจึงมีความพอใจในการฝึกฝนให้อ่านเขียน ทำ

3. แบบฝึกหัด และเรียนภาษาต่างประเทศขึ้นเริ่มต้นมากกว่าการจัดกิจกรรมเล่นิทนาการฝึกคูนั่งสือหรือเรื่องวินัยในห้องเรียน

4. ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียนอนุบาลที่มุ่งวิชาการได้ช่วยพัฒนาพฤติกรรมและพัฒนาการทุกด้านของเด็กเป็นที่น่าพอใจมาก โดยมีความพอใจกับพัฒนาการของสติปัญญาเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็นพัฒนาการร่างกาย พัฒนาการทางอารมณ์ และพัฒนาการร่างกาย พัฒนาการทางอารมณ์ และพัฒนาการทางสังคม ตามลำดับ

5. แม้ว่าจะมีความพึงพอใจในการปลูกฝังความพร้อมทางการเรียนให้แก่เด็ก แต่ผู้ปกครองก็ยังมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่โรงเรียนบางประการ โดยเฉพาะการสอนเนื้อหาวิชาการควรพิจารณาความพร้อมที่เด็กสามารถรับได้ ไม่ประสงค์ที่จะเร่งรัดจนส่งผลกระทบต่อเด็ก ทำให้เมื่อนำโรงเรียน และยังเสนอให้ส่งเสริมกิจกรรม ศิลปะ ดนตรี กีฬา ตามความเหมาะสมกับวัยและความถนัดอีกด้วย

กุลกานต์ เล็กสกุล (2535) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเลือกโรงเรียนอนุบาลเอกชนของผู้ปกครองในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปว่า

1. ผลการวิเคราะห์ลักษณะพื้นฐานพบว่าผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการ หรือทำงานรัฐวิสาหกิจ และทำงานเอกชน มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท

2. ผลการวิเคราะห์เกณฑ์การเลือกโรงเรียนอนุบาลเอกชน พบว่า

2.1 ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ผู้ปกครองส่วนใหญ่พิจารณาโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้บ้านเป็นลำดับแรก

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้ปกครองเลือกโรงเรียนที่เน้นการเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มากกว่าโรงเรียนที่เน้นให้เด็กอ่าน เขียน ทำเลข เพื่อสอบเข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียง และผู้ปกครองเลือกโรงเรียนที่เป็นระดับอนุบาลโดยเฉพาะ มากกว่าโรงเรียนที่มีทั้งอนุบาลและประถม

2.3 ด้านการบริหาร ผู้ปกครองคำนึงถึงอัตราค่าของผู้สอน ตลอดจนคำนึงถึงตัวผู้สอน มากกว่าผู้บริหาร หรือพี่เลี้ยงเด็ก

2.4 ด้านการจัดสวัสดิการ ผู้ปกครองพิจารณาโรงเรียนที่มีการบริการอาหารกลางวัน อาหารว่าง และนมให้เด็ก โดยเน้นให้เด็กได้รับอาหารที่เพียงพอและมีคุณค่าทางโภชนาการ และปลอดภัยจากสารเจือปน

วุฒิ ฤกษ์ศุภสมพล (2523) ได้ศึกษาความคิดเห็นของพ่อแม่ที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียนอนุบาลที่มุ่งจัดการศึกษาทางด้านการเตรียมความพร้อม พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อนโยบายการจัดการเรียนการสอน ในระดับชั้นอนุบาลที่มุ่งเตรียมความพร้อม โดยเฉพาะเนื่องจากจะทำให้เด็กมีความรู้สึกและชอบมาโรงเรียน การเรียนเป็นการเตรียมความพร้อมทางด้านสติปัญญาให้พร้อมที่จะเรียนต่อไป เป็นการพัฒนาความพร้อมทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา

พรศิริ อิงคชัย โชติ (2527) ได้ศึกษาแนวความคิดทางการศึกษาและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหาร โรงเรียนเอกชนมาตรฐานดีในกรุงเทพมหานคร และเปรียบเทียบทัศนคติของผู้ปกครองจำแนกตามอาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน พบว่า

1. แนวความคิดทางการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนสามารถจำแนกได้ 2 กลุ่ม คือ ผู้ปกครองที่มีความเข้าใจแนวคิดแบบเดิม และผู้ปกครองที่มีความคิดแบบใหม่
2. ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการบริหารงานทุกด้านของโรงเรียน
3. เมื่อเปรียบเทียบผู้ปกครองที่มีอาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน ปรากฏว่า ความพึงพอใจในการบริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

กัลยา เชื้อพลากิจ (2530) ได้ศึกษาความต้องการของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่แสดงความต้องการต่อการบริหารงานของโรงเรียนมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมเป็นความต้องการที่มีความสำคัญอันดับแรก รองลงมาเป็นการบริหารวิชาการ การบริหารกิจการนักเรียน การบริหารทั่วไป และการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองที่มีอาชีพ และระดับการศึกษา ต่างกัน ปรากฏว่าความต้องการของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนไม่แตกต่าง

วิทยา คูวิรัตน์ (2530) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร
โรงเรียนคาทอลิก อัครมณฑลกรุงเทพมหานคร พบว่า

1. การวางแผน โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาขึ้นเองอย่างชัดเจนโดย
เน้นที่การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน คุณธรรม จริยธรรม และระเบียบวินัย การปฏิบัติตาม
นโยบายทำได้ทุกประการเป็นส่วนใหญ่ มีการทำแผนปฏิบัติประจำทุกโรงเรียน ส่วนแผนระยะยาว
มีทำเป็นส่วนน้อย การทำแผนนั้นผู้จัดทำแผนคือ บุคลากร ขาดความรู้ความเข้าใจ และไม่ให้ความ
ร่วมมือในการปฏิบัติงานตามแผน

2. การจัดองค์กร ทุกโรงเรียนมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารไว้ โรงเรียนมีคณะกรรมการบริหาร
โรงเรียนที่ประกอบด้วย ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ครูใหญ่ และหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ
เป็นส่วนใหญ่ ปัญหาที่พบในการจัดองค์กรคือเกิดความซับซ้อนในหน่วยงานหรือฝ่ายต่าง ๆ ผู้ที่
ได้รับมอบหมายอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ มิได้ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

3. การบริหารบุคคล ทุกโรงเรียนมีการวางแผนกำลังคน แต่ยังไม่เป็นระบบ การสรรหา
บุคคลใช้วิธีการสอบสัมภาษณ์ และทดลองปฏิบัติงาน ปัญหาทางด้านบุคลากร พบว่า มีปัญหาอยู่
บ้างคือ บุคลากรไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ตรงกับที่ได้รับมอบหมาย บุคลากรไม่เต็มใจไปรับ
การอบรม

4. การอำนวยการ ทุกโรงเรียนมีการตัดสินใจโดยผู้บริหารเองเป็นส่วนใหญ่ และมอบ
อำนาจให้ผู้บริหารรองลงมาเป็นผู้ตัดสินใจ ปัญหาในการอำนวยการพบว่าที่มีปัญหาอยู่บ้างก็คือ
การสั่งการไม่ชัดเจน ผู้บริหารไม่มีเวลาในการควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากร

5. การประสานงาน ทุกโรงเรียนมีวิธีการประสานงานโดยผู้บริหารทำหน้าที่ประสาน
งานกับบุคลากรโดยตรงเป็นส่วนใหญ่ รองลงมา ประสานงานโดยผ่านหัวหน้างานปัญหาพบว่า ทำ
ได้ไม่ทั่วถึง และการสื่อสารไม่ถูกต้องและชัดเจน

6. การรายงาน ทุกโรงเรียนมีการรายงานโดยการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร และราย
งานด้วยวาจา ปัญหาในด้านการรายงานพบว่า มีการรายงานไม่ชัดเจน ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง

7. การงบประมาณ ทุกโรงเรียนมีวิธีการจัดทำงบประมาณ โดยจัดตามความจำเป็นและ
เหมาะสมเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาในด้านการงบประมาณพบว่า ฝ่ายหรือหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ได้เสนอ
งบประมาณ การใช้งบประมาณเกินจากที่ขออนุมัติ และการควบคุมใช้งบประมาณไม่ทั่วถึง

จากการตอบแบบสอบถามของครูผู้สอน พบว่า กระบวนการบริหารทั้ง 7 ด้าน มี
ปัญหาอยู่ในระดับน้อย

งานวิจัยต่างประเทศ

ฮากาเนน (Hakanen, 1975, pp. 6004 - A) ได้สำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองและกลุ่ม

นักวิชาการ เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยแยกออกเป็นด้านต่าง ๆ คือ

1. ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบุคคล
2. โครงการเรียนการสอน
3. ระดับการลงทุนทางการศึกษา
4. คณะครู อาจารย์
5. กลุ่มผู้บริหาร โรงเรียน
6. หมวดเบ็ดเตล็ด

โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ในรัฐเซาท์คาโรไลนา ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ปกครองยังขาดความรู้ที่เพียงพอเกี่ยวกับความเป็นไปของโรงเรียน และการศึกษาได้เสนอแนะให้มีการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มากขึ้น

2. การขาดข้อมูลข่าวสารการติดต่อภายในชุมชน ทำให้ผู้ปกครองขาดความสัมพันธกันภายในชุมชน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อยังไม่เพียงพอ มีข้อเสนอแนะให้มีการแจ้งนโยบายการติดต่อระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จุดมุ่งหมาย ความรับผิดชอบ รายละเอียดเกี่ยวกับการเงิน เวลา และความจำเป็นด้านอื่น ๆ ของโรงเรียนให้ชุมชนทราบ

ไวเทเกอร์ (Whitaker, 1978, pp. 3839 - A) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองและผู้บริหารที่มีต่อส่วนร่วมของประชาชน บริเวณที่ตั้งของโรงเรียนในเมือง เกี่ยวกับการวินิจฉัยสั่งการหรือการตัดสินใจด้านการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองรู้สึกถึงความไม่สะดวกในการรับข้อมูล หรือประกาศเกี่ยวกับโรงเรียน เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในเรื่องนโยบายการตัดสินใจทางการศึกษา แต่ผู้บริหารกลับเห็นว่าผู้ปกครองยังคงมีอิทธิพลต่อโรงเรียน แม้ว่าจะมีความสนใจน้อยก็ตามผู้วิจัยได้สรุปว่าชุมชนมีความสำคัญ และควรมีส่วนร่วมในการปรับปรุงโรงเรียน ซึ่งบุคลากรในโรงเรียนควรตระหนักถึง และวางโครงการร่วมกัน ให้บุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนด้วย

อีริกสัน และคาร์มิน (Erickson & Kamin, 1980, p. 1520 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทำไมผู้ปกครองจึงส่งลูกเข้าเรียนในโรงเรียนนั้น ๆ ทั้ง 2 ครั้ง ของอีริกสันที่ร่วมกันกับคาร์มิน ในปี 1980 และครั้งที่ 2 ในปี 1984 นั้น นับได้ว่าเป็นผลงานวิจัยที่ครอบคลุมข้อปลีกย่อยมากที่สุดเท่าที่ปรากฏในเรื่อง การเลือกโรงเรียนของผู้ปกครอง ในการค้นคว้าทั้ง 2 ครั้ง อีริกสันและคณะได้ทำการศึกษาในแคว้นบริติช โคลัมเบีย แคนาดา โดยได้รับทุนสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ แคนาดา และสหรัฐอเมริกา เฉพาะผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของผู้วิจัยในครั้งนี้ที่น่าสนใจพิเศษ คือ เรื่องความแตกต่างในเรื่อง การชอบโรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่ ที่สุด (48.5%) เหตุผลรองลงมาคือ คุณภาพด้านวิชาการ (39.6%) ศาสนาหรือด้านจิตใจ (35.1%) สำหรับผู้ปกครอง

ที่ชอบโรงเรียนของรัฐนั้น เหตุผลคือ สะดวกใกล้บ้าน (29.9%) ค่าใช้จ่ายต่ำ (19.3%) และคุณภาพทางวิชาการ (15.5%) ซึ่งได้สรุปผลงานวิจัยให้เห็นชัดเจนว่า คนที่เลือกสถานศึกษาสำหรับลูกอย่างจริงจังนั้นเป็นคนที่ไม่ธรรมดาแต่ช่างคิด และสนใจในการศึกษาของลูกมากกว่าคนที่ทำตามสังคม ส่วนใหญ่ส่งลูกไปเข้าโรงเรียนของรัฐโดยไม่ต้องคิดอะไรมาก ผู้ปกครองพวกแรกที่กล่าวถึงนั้นปกติจะเป็นคนที่มีการศึกษาดีกว่า มีอาชีพและฐานะทางสังคมสูงกว่าพวกหลัง พวกเขายอมสละเวลาให้มากกว่าในการที่จะเลือกโรงเรียน และพยายามเสาะหาข้อมูลมากกว่าผู้ปกครองประเภทหลัง ผู้ปกครองประเภทที่กล่าวถึงส่วนใหญ่คือ ผู้ที่ส่งลูกหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชน

เพ็นน์ (Penn, 1985, p. 2130 – A) ได้ทำการศึกษาว่า ทำไมผู้ปกครองที่ไม่ใช่คาทอลิกส่งลูกของตนเข้าเรียนในโรงเรียนคาทอลิก ในระดับมัธยมศึกษา พบว่า

1. เหตุผลที่ผู้ปกครองเลือกส่งลูกเข้าเรียนคาทอลิก สาเหตุเนื่องจากความไม่พอใจบางเรื่องในโรงเรียนของรัฐ เช่น นักเรียนแต่ละชั้นมากเกินไป คุณภาพของครู ระเบียบวินัย และการช่วยเหลือพิเศษสำหรับนักเรียนมีน้อยเกินไป ทำให้ผู้ปกครองที่ไม่ใช่คาทอลิกส่งลูกเข้าเรียนในโรงเรียนคาทอลิก

2. ข้อแตกต่างระหว่างผู้ปกครองนักเรียนหญิงและชายในเรื่องระเบียบวินัย ผู้ปกครองนักเรียนหญิงอยากให้โรงเรียนมีระเบียบวินัย เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องป้องกัน และเครื่องช่วยพิเศษสำหรับลูกสาวตน ในขณะที่ผู้ปกครองของนักเรียนชายกลับเห็นว่าเป็นการฝึกฝนและทำให้ลูกของตนเป็นคนรับผิดชอบ ผู้ปกครองของนักเรียนชายปกติจะเรียกร้องในเรื่องระเบียบวินัยมากกว่าผู้ปกครองของนักเรียนหญิง ส่วนใหญ่ผู้ปกครองของนักเรียนหญิงมักถือว่าศาสนาเป็นเหตุผลสำคัญที่ตนส่งลูกมาเข้าเรียน โรงเรียนคาทอลิก

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้ปกครองนักเรียนส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน เนื่องมาจากประสิทธิภาพและคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชน และผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการบริหารงานในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนเอกชนด้วย